

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A DEBRECZENI BALOLDALI PÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen hetenkint ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési árak:

Helyben és postán küldve: Egy évre 10 frt — kr. 1/2 évre 2 frt 50 kr. Fél évre 5 —, Égyes szám 10 —.

Előfizetési pénz minden közlemény: Főpiaz. Vecsey-ház földszint a szerkesztőségbe bérmentve küldendők.

Előfizethető helyben: Tegeddi K. Lajos könyvtárában és a szerkesztőségben. — Egyébként a postahivatalkóknál.

Hirdetési díj:

Öt-hatásos példányokért 5 kr. Nagyobb terjedelmű, mint szintén több izbe hirdetéseket, alku szerint a legolcsóbb árért.

Bélyegdíj: minden bejuttatásért külön 80 kr. „Nyit-tér”-en megjelenő közlemény öt-hatásos sorra 15 kr.

Név- vagy bérmentés nélkül beküldött kéziratokat nem vételnek tekintetbe. — Ugy szintén kéziratok sem adnak vissza.

A nemzet diadalának pillanata közelget!

○) Ebben a pillanatban, melyben e sorokat írjuk, még nem tudhatjuk a szavazás eredményét, mely a keleti vasut, vagy inkább a kormány sorsát eldönti.

De, bármi legyen a szavazás eredménye, bátran hivatkozunk a czikkünk főlc írott tételre; s hisszük, hogy annak igazsága rövid napok alatt kiderülend.

Mert az idő szelleme, a türelem lelke, az események logikai fejlődése kétségtelenül maga után vonja a következmenyt, miszerint az erőszakos fenntartott rendszer, a természetellenesen rendezett viszonyok csak időleges tartósságra számíthatnak, s előbb-utóbb ki kell fejlődni azon eseményeknek, melyek a nemzet jogait és szabadságát természetes előhaladásában kisérik; melyek a megrögzött hajlamok, szokások, a nagy tévedések, az erkölcsi botlások utjait bevigják, hogy a nemzet, óriási erejének öntudatában, szabadabban járjasson azon úton, melyen a valódi jólét bőségzaruját felhalálhatai.

Vége is el kell jöni az időnek minden nemzetre nézve, melyben az ember — a bálványimádás kiskorúságából kivergődjen.

Egyetlen kormány sem kérkedhet azzal, hogy ő egyedül a nap, melytől veszi fényét az egész nemzet; legfeljebb egy csillag, mely a nemzetből, mint naptól kölcsönzi sugárát. Fődalom, hogy sok kormány csak hűdörög, mely tisztaltalan forrásokból meríti ábragyogását!

A zsidó nemzet történetében megvan írva, hogy a babiloni fogság előtt és után, egész Esdrás főpapjuk uralkodásáig, egyedül csak a jeruzsálemi templom előtti oltáron volt szabad áldozni. S az így áldozottak a kultusz papjai teljesen monopolizálhatták; míg végre Esdrás véget vetett e megszorító kiváltságnak, s kimondta, hogy mindenütt lehet és szabad imádni az igaz istent!

Hét éve már, mióta a magyar nemzet a Deák Ferenc által inaugurált szerkesztésben közönséges politika uszályhozója.

Azok, kik a nemzetelőt rendszert követni nem valának hajlandók, kizettek a szentek szentélyéből!

S íme az egyedül idvezítőnek kikéltelt rendszer követőinek léptei alatt nyomor, inség és clerkoléstelenedés forrásai buzognak tel mindenfelől!

A közönséges politikai rendszer jeruzsálemi oltáron szentségtelen áldozatok lángjai lobognak fel.

Az oltár maga is pirul szegényében a vértől s a szentségtelen tüztől, melyet tisztaltalan kezek gyújtottak s élesztettek rajta!

Esdrás szellemének hatása mind érezhetőbbé lön, — a közönséges rendszer, s vele az anyagi és szellemi alkülyedést elenyészteti törekvő nemzeti önérzet felbúrdolásában!

Kezd elismert igazsággá válni, hogy nem csupán a közönséges rendszer mellett nyomorult emberi érdekekből sorakozott egyeduralom kiváltságosai, s nem is egyedül csak az általuk felállított oltáron — lehet és szabad felmutatni az áldozatokat a szenvedő haza javára.

A türelem pohara kiesorult. A mesterségesen fenntartott veszélyes rendszer hívei kezdenek visszavonulni a védelem teréről, a támadások elől, melyeket egy egész nemzet intéz a cliquepolitika ellen!

Tetőpontra hágott az elbizakodás a kormány tagjaiban.

De nyomban követi a hiu büszkeséget a bukás, mely már csak percekre lesz feltartóztatható.

Ime, a keleti vasutügyben elkövetett óriási botrányok sötét foitaiban van elrejtve a szabadulás hajnalpírja!

által nem könyeztetve, habár herostratusi tetteiről gyászoltatva az egész nemzet által — évtizedeken keresztül!

De bizony meg vannak számlálva életének percei.

S a nemzet rövid időn legalább szabad lélekzetet vehet, hogy valahára urává lehessen önmagának, s megmenekedhessék a kisértetektől, melyek testét, lelkét éveken át gyáva tétlenségre kárhoztatták!

A nemzet diadalának pillanata tehát közelget!

— Az új kormány elnökül Wenckheimot emlegetik. Belügyér Tisza Kálmán lenne. A közeli napok majd megmutatják.

— Kossuth levelét közlővén a „Pécsi Figyelő”, bevezető sorokban a következőket írja: Tapasztalunk kell, hogy a balközlelő kivált — az elfeledést nyitlan bevallott Gheycy-párti, ugy a november 7-iki határozatot elfogadó Tiszapárti képviselő az elsőbök legnagyobb részben, — az utóbbiak általános nemis tartják sem szükséges, sem illendőbbek szánt nyilatkozatnak, ezt nem lehet nem hibáztatnunk, mert ezáltal elcsesnek a választók bizalmából folyó erkölcsi tekintélyt, melyet sem ok, sem a haza nem nélkülözhet, s mely nélkül országgyűlési működésünk marad. A mi különösen az elvártokat adtuk be nem vallott Tiszapártiakat illeti, meg kell mondanunk, hogy habár a volt egész balközlelőnek hét évi magartása soha sem felelt meg egy elvár, tetters és czéljában öntudatosan következetes parlamenti ellenkikíválmalmak, — habár véreinek magartása legtöbb okot szolgáltatott arra, hogy az ellenzék többségére ne jöhessen, mégis annyira meg nem volt káros a hazára nézve, mint jelen állása, mely nélkülözzi az ösztönözést, és a választókat keserű tévedésekbe juttatni képes. Nagy hazánkba Kossuth Lajos, kinek varázsva nyegvédszázad előtt az egész hazában viszhangra talált, azon becsületös ösztönözéssel, mely ötödik kiválón jellemzte, közelebb elmondható a nov. 7-iki balközlelő határozat felett. Ezen véleményt mi illetékes itálenek veszzük, nem azért, mivel saját, mindenkor vallott véleményünkkel egyező, hanem kiválóan azért, mert a hazai pártokon kívül álló, mellékes tekinteteknek nyomása nélkül bírálóknak véleménye nyilatkozik, oly nagy férfiak, kinek ép ugy kánszta, mint önzetlensége és ösztönözése nemcsak a vén Európát, hanem a fiatal detertől pezsgő Amerikát is bámulatra ragadta, ki a magyar nemzet dicsőségét az atlanti tengeren túl is nemcsak hirdette, de annak elismerést is szerzett.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

testvérek perfid eljárását s titkolt szerződését az austro-hungarian bankkal, az építés körül elkövetett gazságokat, az igazgatónács botrányos alakulását, a sőt disant közgyűlést, melyből a részvényesek 2/3-ed része ki volt zárva oly alapszabályok értelmében, melyek egyenest halomra döntik a részvénytársulatok alakulását szabályozó hazai törvényt; ez alapszabályoknak az országgyűlés megkerülésével szentesítés végett a királyhoz tett felterjesztését, azoknak változtatásig tartó bejegyzését, a törvényesen meg nem alakult társaság „ideiglenes” igazgatónácsának ekként elismertését; azt, hogy a kormány a visszaélésekről illetékes helyekről eleve értesítve lett; a kormány menhetetlen hanyagságát, melyvel ellenőrzési tisztét teljesíteni elmulasztotta, sőt lehetővé tette a csalást és fosztogatást. Miért is mindazoknak a tettegek vagy volt minisztereknek és egyáltalán azoknak, kik ez ügybe befolytak, vád alá helyezését s a vádak mérveinek megállapítása végett bizottság kiküldését hozza javaslatba.

A javaslat szövege ez: Tekintve, hogy a kormány által, a keleti vasut ügyében beterveztett és a képviselőház iróddájában letett irományokból világosan kiderül az, mikép a keleti vasutálzatot kitértésnél és a részvényesek által összehozott pénz kezelésénél oly eljárás követett, mely fenálló törvényeinkkel egyenes ellentétben áll.

Tekintve, hogy e törvénytelenségek a kormány bejegyzése és hozzájárulása, hanyagsága, és mulasztása, vagy tudatlansága által követettek:

tekintve, hogy ennek következtében úgy az állam, mint egyesek, és különösen a részvényesek, — kik a törvény oltalma, a kormány felügyelése és az állam biztossága mellett fektetett pénzeiket egy közhasznú vállalatba — sok millióra menő kárt szenvedtek:

tekintve, hogy a kormány e törvénytelen eljárása, és mulasztásai következtében a nagy káron fölül az országon a közérkösség is melyen sülyed, az állam hitellepedig — ugy anyagilag mint erkölcsileg — a legerékenyebb csorot szenvedte; tekintve, hogy az 1848-iki III-ik t. cz. 32 §-a szerinti a miniszterek feleletré vonatnathatnak minden oly tetteir, vagy rendeletir, mely a fenálló törvény rendeletir, vagy a tulajdon szentségir sérti, s általuk hivatatos minőségökben követetik el, vagy illetoleg adatik ki, továbbá: A törvények végrehajtásában elkövetett mulasztásokért, a mennyiben ezek a törvény által rendelkezésre bízott végrehajtási eszközökkel elháríthatók valának.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Mindezeknél fogva népképviselői kötelességünk tartjuk, s hivatalunknak ismerjük, azon tényleges vagy volt minisztereknek, kiknek részvete az elkövetett törvénytelenségekben s mulasztásokban megállapítható, az 1848. III. t. cz. értelmében vád alá helyezését indítványozni.

Dicső panoráma! Szemeid élé turl a vörthi csata, Genua, Konstantinápoly, Windsor város, „Niagara folyam átmenése” (sic!) priensi tó, a régi Triest.

No az aztán mindegy, akár Triestet nézd Konstantinápoly helyett, vagy a priensitavat a „Niagara folyam átmenése”-nek.

Oly művésziék ama képek, hogy — egyet érsz vele.

Láthatod ott a bécsi kiállítást is. Igaz, hogy nem ismersz egyetlen képre sem. Hanem azért nézd meg.

Nem félsz, nem ragad ott rád — szellemi műveltség.

Igy többet érsz vele, mint — a színházal.

Ugye a Hagymatér kikövezése s befalítása terven van.

Hova lesznek akkor a komédiások és taligások?

No most épen jó alkalom lenne bezárni a színházat.

Ebben s ennek udvarán elférnének talán — a komédiások és taligások.

Békés, jan. 29. 1874.

Vannak bizony nekünk vidékieknek bajaink, melyeket a tanárképzede felállítása által még nem egészen és nem mindenben orvosoltunk. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy a tanárképzede felállítása nem szükséges; nem álltom én, hogy annak felállítása következtében a vidékre is képzett tanárokat nem fogunk kapnani. Kapnathunk bizony mi, csakhogy nem sokakat, mert a vidéki tanárok 6-7 száz forint fizetése után a mai drága világban nem igen lehet annyira rajongani, hogy valaki kedvet érezen magában az elméleti tudományok mélységébe lebecsúlni; a gyakorlatban pedig nélkülözéseket szenvedni. (Különösen az, hogy nagyobb városainkban általában el van terjedve a hit, hogy vidéken sokkal kevesebbé ki lehet jönni. Éz már csakugyan olyan elmélet, a melynek a gyakorlat nem felel meg. Az elméleti szerzők kezdve mindent, de mindent drágábban fizetnek, a mellett, hogy rosszabbat kapunk. Ugy látszik, mintha a lakások volnaok olcsóbbak valami kézzel, de ha ezen lakásokot magunk tekintjük is, ezidőszakra a miatt árnyaltaloni drágán vannak fizetve.) Mondom, nem álltom, hogy a tanárképzede felállítása nem szükséges, amár én olyan vérmes reményeket, mint némelyek, nem kötök hozzá. Nem hiszem, p. o. hogy azért, mert valaki tanárképezédt végzett; okvetlen jó s eredményes tanár legyen.

La vati que rem mètre, ha valahol épen a tanár pályán áll. Valamint a chilomicuriosus és ügyvédet teszi: egy a tanárt is tanárná. De hogy mégis határozottan eljuttam a tanárképzede felállítását, annak oka az: mert a mostani rendszer szerint tanáraink leg többnyire végeztet theológusok közül választottak. A theologia pedig adhat — sőt ad is — elég elméletet egy leendő papnak, de a tanári pályára megkívántató elmélettel nem foglalkozik.

De midőn a tanárképzede felállítását épen az elméletnek megadásá végett annyira óhajtom; nem késem kimondani, hogy oly tanárképezésre gondolok, melyben az élő nyelvek közül legalább a franczia és angolnak irodalma is tisztelesen tanítatik. Ezen élő nyelvek tudására különösen tanárnak mulhatlan szüksége van. Irodalmunk, nem hiszem, hogy azért dicsőkedhetnék, hogy minden tantárgyat kellőleg ismerített. A miik idegen, különösen német nyelvvel vannak áttutve, oly hibás fordításuk, hogy ha valaki azokat meg akarja érteni; az eredeti forrásra van utalva. Sőt tovább megyek, s nem habozom egy pillanattal sem kimondani, hogy mostani gym. tantárgyaik terjedelméből — ide értve a latin és görög nyelvet is — szívesen elengednék, csak azért, hogy a német, franczia és angol nyelvek a gymnásiumban tüzette s tanítassanak. s azokból annyi eredményt legalább is éressék el, hogy az ifjú ember azokon olvasni nagy nehézség nélkül tudhasson. Felsőbb tanítványaikban jobbra már megvan a tanszabály, de mit ér az, ha növendékeink csak is saját tanárainknak sokszor meg a nyilvánosság előtt meg sem jelent, és így meg sem bírálthatott műveink olvasására vannak utalva élő nyelvek nem tudása miatt?

Tapasztalás bizonyítja, hogy akadémiai vagy egyetemi pályájukat azon tanulók futották meg legnagyobb sikerrel, kik anyanyelvükön kívül más nyelven is olvasni tudtak. Tenát már a gymnásiumban óhajtanám ezen élő nyelveknek a jogos talán a szükséges által is parancsolt helyet megadni; a tanárképezdeben pedig óhajtanám, hogy azok irodalomtörténete legalább is oly terjedelemben tanítatik, hogy az a tudományok különböző szakában irt jelesebb tudosok műveinek ismertetését főbb vonásokban magába foglalja. Ha ez kezdetben nehézséggel járna is, mert hiszen les commencement menses s ont toujours difficile; de eredményekben gazdagon kifizetné magát.

De hova csapnának? Hiszen vidéki gymnásiumaink bajáról akartam írni. Lássuk hát ezen bajok közül némelyeket.

Nagy baj az, hogy az anyaiskolával, melyet szerves összeköttetésben kellene lennünk, melynek kiegészítő részét kellene előzünk, semmiféle összeköttetésben nem vagyunk. Megboldogult superintendes Balogh Péter idejében ugyan egyszer a vidéki gymnásiumok küldöttel is meghívtattak Debreczenbe, hogy a főkiskolai gym. tanárokkal együtt az egész egyházkö-

rületben lévő középiskolák tanterve sat. felett értekezzenek. De bár ezen értekezleten tekintélyes egyének hangoztatták az egyetemes tanári értekezletet szükségességét, azóta soha sem történt e tárgyban semmi. A szegény hely. hitv. vidéki felekezeti középiskolák tanárai — kiknek sem az állami tanintézetek felekezeti nélküli vagy más felekezetből való tanárai közt helyük nincs, de nem is lehet, sem a saját felekezeti tanárok — bár jogosan magokat ezek közé tartozónak vélik — magok közt helyet nem mutattván: egészen magukra és egyházközségeikre hagytatva. Annnyira magukra vannak pedig hagytatva, hogy az a testület is, mely autonóm jogánál fogva hivatva van egyházi s iskolai ügyeink felett örökö

